



Про ногастки (Myriopoda) зібрані в Галичині в протязі року 1897.

Написав

Симеон Сидоряк,

слушатель фільозофії у Львові.

Дотеперішні списи фавністичні ногасток краєвих дають нам скупе поняття, як о скількості родів, так і о їх розпростороненю.

Вправді скількість родів з краю нашого знаних помножила ся значно завдяки Карлинському і Фішерові, з котрих перший зібрав їх в Галичині західній 56, а другий побільшив їх збиранками у східній Галичині до 65 родів. Зваживши однак розличність нашого краю, відтак спосіб життя оттих членоножців знаменаючий ся слабою снагою місцевінності і узгляднивші кілька нових родів, зібраних мною, можемо мати надію, що з часом збільшає значно не лише число родів (species), але і родень (genus).

Число пізнаних дотепер родів ногасток краєвих мало би о много більше значене, если би більше звертано увагу на вартість скількості знайдених особнів того самого рода і подавано точніший опис місцевости зібраного матеріялу, щоб тим легше мож було рішити, котрі роди суть менше або більше звичайні, а відтак, котрі знаменають фавну гірську, а котрі фавну долин.

Ногастки, котрих список подаю в нинішній праці, збирал я в Галичині західній в повіті горлицькім, як також в околицях Львова. При тім не маю доси ані одного примірника з околиці вище як 500 м. над верхнею моря лежачої. Екскурзиї розпочав я з початком цвітня 1897 року, а в протязі весни, в часті літа і осени довелось мені зібрати 37 родів і 8 відмін.

При означенні послугував ся я слідуючими джама:

- 1) Attems C. Die Myriopoden Steiermarks. Wien. 1895.
- 2) Bollmann. Notes on the North American Lithobiidae and Scutigeridae. Proc. U. S. Nat. Mus. X. 1887.
- 3) — New North. Am. Myr.; Entom. Amer. III. 1887.
- 4) — Prel. Not. Myr.; of Arkansas; Entom. Amer. IV. 1888.
- 5) Daday Eu. Myriopoda regni Hungariae. Budapest 1889.
- 6) Fiszer A. Wije zebrane w Galicyi wschodniej. Sprawozd. Kom. fiz. 1893. tom 28.
- 7) Garbowksi T. u. Attems C. Phyletische Deutung der Lithobius Formen. Anz. Ak. Wiss. XVII.
- 8) Haase E. Schlesiens Chilopoden. Breslau 1880.
- 9) Karliński J. Wykaz wijów tatrzanskich zebranych w r. 1881. Sprawozd. Kom. fiz. 1883. t. 17.
- 10) — Materyaly wijów Galicyi zachodniej z r. 1878—1882. Spraw. Kom. fiz. 1883. t. 17.
- 11) Koch L. Die Myriopodengattung Lithobius Nürnberg 1861.
- 12) Latzel R. Die Myriopoden der Österreichischen-ungarischen Monarchie. Wien 1880 u. 1884.
- 13) — Myriopoden aus der Umgebung Hamburgs Jahresberichte 1895. [Vol. XXXII].
- 14) Némec B. Über einen neuen Diplopoden der Genus Strongylosoma S. B. Böhmis. Ges. XII.
- 15) — O novych českych Diplopodech. Op. cit. 1895. pt. II. No. XXXVIII.
- 16) Rath O. Beiträge zur Kenntnis der Chilognathen. Bonn. 1886.
- 17) Schaufler B. Beiträge zur Kenntnis der Chilopoden. Verhandlungen d. k. k. zool. bot. Ges. Band. XXXIX. 1889.
- 18) Seliwanoff. Zwei neue Arten aus der Gattung Lithobius Hor. Soc. Ent. Ross. Petropolis. XII. 1876.
- 19) — Eine Bemerkung über Lithobius sibiricus Gerstf. zool. Anz. Nro 68 — 1880.
- 20) Slusarski A. Materyaly do fauny wijów krajowych. Pamięt. fizyogr. tom. III. r. 1883.

- 21) Verhoeff C. Ein Beitrag zur mitteleuropäischen Diplopoden — Fauna — Berl. Ent. Zeitsch. 36 Band. 1891.
- 22) — Vorläufige Mittheilungen über eine neue deutsche Chordeuma-Art. — Zool. Anz. XV. p. 109.
- 23) — Neue Diplopoden der paläarktischen Region. T. c. pp. 377 u. 390.
- 24) — Ein Beitrag zur Kenntnis der Gattung Chordeuma (Diplopoda) und einige Notizen zur deutschen Diplopoden Fauna. B. E. Z. XXXVII.
- 25) — Zur Kenntnis der Analpleurendrüsen bei Scolopendriden. 1892. T. c. pp. 203—208.
- 26) — Über ein neues Stadium in der Entwicklung von Juliden-Männchen. Zool. Anz. 1893.
- 27) — Vorläufige Mittheilungen über neues Schaltstadium — Beobachtungen bei Juliden, eine neue Gruppierung der alten Gattung Julius und einige neue und seltene Diplopoden aus Tirol. T. c. pd. 479—482.
- 28) Verhoeff C. Über Proterandrie der Diplopoden Berl. Ent. Zeitschr. XXXVII.
- 29) — Seltene Tracheaten der Rheinlande Ent. Nachr. 1892.
- 30) — Neue Diplopoden aus dem österreichischen Küstenlande.
- 31) — Über einige palaearktische Chilopoden T. c. pp. 313—326.
- 32) — Diplopoden des österreichischen Adriagebietes. T. c. pp. 341—346.
- 33) — Beiträge zur Diplopoden-Fauna der Schweiz. Op. cit. XXXIX. pp. 321—325.
- 34) — Eine neue Polydesmiden-Gattung. Zool. Anz. XVII.
- 35) — Zur Kenntnis der Copulationsorgane der Juliden, über eine neue Juliden-Gattung und eine neue Tachypodojulus-Art. T. c. pp. 321—325.
- 36) — Bemerkung über A. Berlese's Gruppierung der Juliden T. c. pp. 342—344.
- 37) — Ein neues Entwickelungsstadium bei Polydesmus. T. c. pp. 408—410.
- 38) — Aphorismen zur Biologie, Morphologie, Gattungs- und Art-Systematik der Diplopoden. Op. cit. XVIII. pp. 203—211 u. 213—226.
- 39) — Beiträge zur vergleichenden Morphologie, Gattungs- und Art-systematik mit besonderer Berücksichtigung derjenigen Siebenbürgens. Zool. Anz. XX. 1897.

I. Ряд. **Chilopoda.** Latreille. Однопарці В.*)

1. Семейство. **Lithobiidae.** Newport. Мокрицеваті В.

1. Рідня. *Lithobius Leach.* Мокриця В.

1. Підрідня. *Archilithobius Stuxberg.* Пліснявка В.

1. *Lithobius curtipes* C. Koch. Мокриця куртоніжка В. По однім примірнику найшов я в Янові і на Чортівській Скалі під Львовом. Дотепер був знаний той рід лише з Галичини західної.

2. *Lithobius crassipes* L. Koch. Мокриця товстонога В. Маю лише один примірник з Винник.

3. *Lithobius aeruginosus* L. Koch. Мокриця заєнідка В. Сей новий рід для Галичини означив Latzel. Маю лише один примірник з Королівської гори під Яновом.

4. *Lithobius tigris* Mein. Мокриця дрібнока В. Рід той, що існуванню котрого в Галичині Fiszer сумнівався, означив Latzel. Знайшов я сю мокрицю в Регетові, в повіті горлицькім і в лісі Винницькім під Львовом. Daday при описі рода згадує, що стрічав її в Alsó-Jága, впрочому в краях Австрії незнаний.

5. *Lithobius muticus* C. Koch. Мокриця отупка В. Регетів, Воловець в пов. горлицькім; Кривичі, Погулянка під Львовом; не дуже звичайна.

6. *Lithobius erythrocephalus* C. Koch. Мокриця рудоголовка В. Значне число примірників маю з Гладишева, Регетова, Воловця в повіті горлицькім; з Вільки Сіхівської, з Чортівської Скали, з львівського города ботанічного, з Кривич і Пирогівки. В околицях Львова досить звичайна під листям і корою пнів поморхлих. Карлинський стрічав її в Татрах в країні жерепа (*Pinus mughus*) на Криваню і Грубім Верху, проте найімовірніше буде ся мокриця всюди звичайна.

7. *Lithobius lapidicola* Mein. Мокриця камоха В. Ледви три примірники зібраав я в Вільці Сіхівській під Львовом і в Воловці в повіті горлицькім. Рід провірений проф. Latzl-ом.

*) Буква В. означає Іван Верхратський.

8. *Lithobius mutabilis* L. Koch. Мокриця змінка В. Липна, Чорне, Воловець, Гладишів, Регетів, в Галичині західній; Янів, Кліщко, Гряза, Кривичі, Ліс винницький, Погулянка, Пасіки, Пирогівка, Сіхів, Чортівська Скала, город ботанічний у Львові в Галичині східній. Як вже Карлинський помічав, рід сей є всюди звичайний. Маю її в більшім числі від мокриці кліщатої (*Lith. forficatus*), тому, імовірно, єсть то рід найзвичайніший в Галичині.

9. *Lithobius mutabilis* v. *sudeticus* Latz. Мокриця змінка відм. судетска В. Регетів, Воловець, Гладишів. Маю лише п'ять примірників. Карлинський стрічав її, як згадує, досить часто в горах, як і в долинах.

10. *Lithobius mutabilis* v. *transalpinus* Latz. Мокриця змінка відм. одноружка В. Відміна ся має ноги огузкові закінчені одним кігтем. Ріжки (*antennae*) довші від типової форми зложені з 50 ставців, наколи типова форма посідає ноги огузкові закінчені двома кігтями, а ріжки зложені з 36—43 ставців. Я нашов лише один примірник ♀ в лісі Винницькім.

11. *Lithobius cuytorpus* Latz. Мокриця шайнога В. Воловець, Гладишів, Чорне, Кривичі, Янів, Пасіки, досить звичайна. Між численними примірниками маю сім ♀ зібраних в Янові, котрі означив Latzel — *Lith. cuytorpus?* зі знаком питання. Ріжнять ся від типової форми величиною, барвою і формою ніг огузкових. Найзnamеннішою прикметою є послідна т. є. що ноги огузкові суть яснішої барви і тонші від прочих ніг. Се замічаючи здержується відтворення нової відміни, аж до зібрання примірників обоєго пола в більшій скількості. З цілого числа зібраних мною примірників того рода маю в збірці самиць много, та лише двох самців.

2. Підрідня *Lithobius Stuxberg*. Мокриця В.

12. *Lithobius* sp. Маю лише один примірник ♀ з Гряди під Куликовом. Latzel запримічує мені приватно: Здобом вдає на мокрицю зубчатку, та відмінна від неї. („vom Habitus des *Lith. dentatus*, doch verschieden von diesem.“)

Тіло примірника того 13·5 мм. довге, а 1·5 мм. широке, значно к переду з'ужене, барви блідно-жовтої. Голова вида серцеватого. Ріжки зложені з 40 ставців. Очи краски темнобурої, уложені в п'ятьох луковато зігнених рядах 1+5+5+3+3. Бедра щоконіг к передови з'ужені, в середині з глибоким рівцем, кінчать ся сильно розвинутими 2+2 зубами. Щити хребтні гладкі. Тильні береги 7, 8, 10, 12-того щита хребтного витяті лукасто так, що закінчення берега по боках зближені суть до зубців. Задні береги 9, 11, 13-того щита

хребетного видовжені по боках в сильно розвиті зуби. Ноги огузкові заошмопрені кольцями $\frac{0.3.2.0.0}{0.1.3.3.1}$. Отвори бедрові послідних чотирох пар ніг, числячи від сторони голови розміщені в рядах $5+6+6+6$ вида круговатого. Присадки полові досить довгі, закінчені $2+2$ пазурцями.

Задля порівняння прислав мені Latzel три примірники *Lithobius dentatus* (Мокриця з зубчатки В.) з власної збірки. Однак мимо визначних ріжниць не дозволяючих придблити того примірника до ніякого зі знаних родів, остаю лише при описі знаменних познак і при поданю слідуючих ріжниць межи *Lithobius dentatus* а вище описанним примірником.

Lithobius dentatus C. Koch.

Мокриця з зубчатка В.

1) Тіло к передови не много з'ужене, барви жовто-буруватної з подовжним пружком темним здовж щитів хребетних.

2) Голова менше довга, ніж широка. Передній ей конець не много виступає поза щоконоги. Стегна щоконіг сильно розвинені досить грубі і короткі.

3) Ріжки краски ржавої з 47—62 відрізків зложені (Latzel „Die Myriopoden der öster.-ung. Monarchie“).

4) Тильні береги 7, 8, 10, 12 щита хребетного простолів'йно (просточертно) закінчені.

5) Присадки полові приплющені досить короткі.

13) *Lithobius tricuspis?* Mein. Мокриця тризубка В. Чортівка Скала. Сумнів о тім роді зазначив Ляцель заміткою: „*Lith. tricuspis?* iuvenis — immaturus“. Понеже правдоподібно по зібраню більшого числа примірників особень сей буде можна означити яко *Lith. tricuspis*, поперестаю на зазначеню лише сего рода яко найправдоподібнійше для Галичини нового.

14) *Lithobius glabratus* C. Koch. Мокриця глайдиста В. Вулька Сіхівська під Львовом. Рід сей означений Latzl-ом посідаю лише в чотирох примірниках.

Lithobius sp.?

1) Тіло к передови виразно з'ужене о одностійнім блідо-жовтім убарвленню.

2) Голова більше довга, ніж широка. Передній конець виразно виступає поза щоконоги. Стегна щоконіг досить довгі і не дуже грубі.

3) Ріжки краски блідо-жовтої з 40 відрізків зложені.

4) Тильні береги 7, 8, 10, 12 щита хребетного луковато витягні.

5) Присадки полові менше приплющені досить довгі.

15) *Lithobius nigrifrons* Latzel. Мокриця чорночола В. Кривичі. Два примірники.

16) *Lithobius piceus* L. Koch. Мокриця смолова В. Ліс Винницький. Три примірники.

17) *Lithobius forficatus* Linné. Мокриця кліщата В. Всюди звичайна. Від моого товариша Шрайбера дістав я один примірник зловлений в мешканю

3. Підрідня. *Neolithobius* Stuxberg. Мохналька В.

18) *Lithobius Klicensis* n. sp. Мохналька Кліцківська В. Кліцко під Комарном. Тіло рівнобічне, гладке, блестяче, о одностійнім, червоно-бурім убарвленю, 17 мм. довге, 2 мм. широке. Голова ширша, ніж довга, не много темнішої краски. Ріжки з 31 обручок зложені у підстави краски брунатної при кінцях краски жовтої. Через середину щитів черевних тягне ся блідоожовтій в задній часті тіла зникаючий пружок. Очи в подовжніх шести рядах $1+5+5+3+3+3$ уставлені. Бедра (сохає) щоконіг (pedes maxillares) широкі, пукласті з виразною глубокою бороздою по середині заоштраненою 6+6 зубами. Стегна (femora) щоконіг грубі, кріпкими, довгими кігтями закінчені. Щити хребетні сплющені. Щит голововий мало хropоватий. Тильні береги 7, 9, 11, 13 щита хребетного виразними зубами закінчені. Ноги огузкові поєдинчим кігтем закінчені. Терні ніг огузкових $0.0.2.1.0$ $0.1.3.3.1$. Отвори бедрові (pori coxaless) подовжно яичасті 5.6.6.6. Понеже примірник мною найдений найбільше здабає на *Lithobius mordax* L. Koch. Подаю найрізші розлуки поміж обома родами. Хотя посідаю лише один примірник, то з огляду на те, що єсть добре утриманий і ♂, уважаю его за новий рід і не сумніваю ся, що в короткім часі буде міг найти більшу скількість примірників того то рода.

Lithobius mordax L. Koch.

Мокриця кусавка В.

1) Тіло 20—26 мм. довге.

2) Голова подоби серцеватої, більше довга, ніж коротка.

3) Очи з 34—50 очок зложені в 7—10 рядах.

4) Отвори бедрові (pori coxaless) 7.7.6.5.

Lithobius Klicensis n. sp.

Мокриця Кліцківська В.

1) Тіло 17 мм. довге.

2) Голова в виді рівнобіжника, дуже мало з переду заокруглена більше широка, ніж довга.

3) Очи з 20 очок зложені в шістьох рядах подовжніх.

4) Отвори бедрові послідніх 4 пар ніг 5.6.6.6.

- 5) Щити черевні барви бурої. 5) Щити черевні краски буро-жовтої з виразним блідно-жовтим паском подовжним.

2. Рідно *Henicops* (Однуляк В.) репрезентує найдений Карлиньским *Henicops fulvicornis* Mein. Однуляк половорогий В. — Як автор згадує, не єсть він в Галичині дуже рідким і мож стрітити єго в околицях гірських.

2. Семейство. *Scolopendridae* Newport. Лабатковаті В.

1. Рід. *Cryptops* Leach. Скритозорець В.

19) *Cryptops hortensis* Leach. Скритозорець городяний В. Погулянка, Пасїки під Львовом, Воловець, Гладишів, Баниця, Чорне, Липна, Регетів. Посідаю 50 примірників. Досить звичайний єсть лише в Волівці, під опалим буковим листям. Після дотеперішніх моїх помічаній могу згадати о нім, що не любить місць дуже вогних. Карлиньский знаходив єго в Татрах на висоті 2000 м. над верхнею моря.

3. Семейство. *Geophilidae* Leach. Землюховаті В.

1. Рідня. *Geophilus* Leach. Землюх В.

20. *Geophilus longicornis* Leach. Землюх довгорогий В. Воловець, Сіхів, Кліцко, Гряза, Ліс Винницкий. Посідаю 20 примірників. Находить ся переважно в місцях вогних. Карлиньский нашов в Галичині п'ять родів рідні *Geophilus*; проф. Ів. Верхратский згадав мені приватно про

21. *Geophilus electricus* Linné (Землюх почесьвітний В.) котрого нашов він ще в 1890 р. на Вовчинці, в околиці Станиславова. Отже можемо надіяти ся, що краєвих родів тої рідні в будучності відкриють ще більше.

2. Рідня. *Scolioplanes* Bergsoe & Mein. Кривляк В.

22. *Scolioplanes acuminatus* Leach. Кривляк зостреній В. Воловець, Незнаєва, Баниця, Гладишів, Регетів, Гряза, Винники, Пасїки. Посідаю до 40 примірників; в західній Галичині не трудно єго стрітити.

23. *Scolioplanes crassipes* C. Koch. Кривляк товстоногий В. Воловець, Гладишів, Гряза, Кліцко, Ліс Винницкий. Сей рід досить рідкий в Галичині.

3. Рідня. *Schendyla*. *Bergsoe & Mein.* Заклиш В.

24. *Schendyla nemorensis* C. Koch. Заклиш гаєвий В. Кліцко, Воловець. До сего часу досить рідко мені лучувався.

II. Ряд. **Diplopoda**. Blanville-Gervais. Двупарці В.

I. Семейство. **Polyxenidae** Gray and Jones. Насікованцеваті В.

1. Рідня. *Polyxenus* Latreille. Насікованець В.

25. *Polyxenus lagurus* Latreille. Насікованець космохвостий В. Дуже звичайний поза корою дерев соснових в західній Галичині. Воловець, Баниця, Регетів, Гладишів. В східній Галичині найдений по раз перший проф. Ів. Верхратським, ще в році 1863 на Голоску під Львовом і в зборах єго захованій. Після указання проф. Івана Верхратського шукав я сю ногастку в Голоску 20 мая 1898 року і дійстно пайшов я її під корою старших сосон.

II. Семейство. **Glomeridae**. Leach. Клубіковаті В.

1. Рідня. *Gervaisia*. Waga. Звитуля В.

26. *Gervaisia costata* Waga. Звитуля ребраста В. Воловець, Баниця, Бортне, Швержова. В буковім листю досить звичайна

27. *Gervaisia costata* var. *acutula* Latz. Звитуля ребраста від. острушка В. Воловець, Баниця. Ся відміна так ріжнить ся від типової форми, що оказує ся потреба утворення нового рода, позаяк примірники зібрани мною доперва в сю весну, перестаю на зазначеню їх яко відмінні.

2. Рідня. *Glomeris* Leach. Клубівка В.

28. *Glomeris connexa* C. Koch. Клубівка спряжка В. Баниця, Гладишів, Воловець. З східної Галичини посідаю лише один примірник. Ліс Винницький. В поданих місцевостях західної Галичини дуже звичайна.

29. *Glomeris connexa* v. *tenebrosa* Latz. Клубівка спряжка відм. темуха В. Гладишів. Посідаю лише п'ять примірників.

30. *Glomeris connexa* var. *carpathica* Latz. Клубівка спряжка відм. карпатська В. Гладишів, Воловець. Досить звичайна.

31. *Glomeris transversistriata* n. sp. Клубівка по-перечнопружкаста В. Тіло о верхній слабо набадканій, краєки синявочорної. ♀ 14 мм. довга, 6 мм. широка. Голова і щит шийний чорні. Здовж щитів хребетних чотири ряди плямок жовтих. Два горішні, або внутренні ряди, починають ся двома плямками вже на щиті шийнім. На щиті груднім суть они ледве замітні.

Сі плямки на III, IV, V щиті продовжені і в середині не много з'ужені визирають мов (∞) вісімка. На слідуючих щитах меншають і прибирають подобу округлу, а на щиті послідної обручки суть трохи ясніші.

Внішній або нижній ряд плямок починає ся од щита грудного, а кінчить ся на щиті десятої обручки, на задніх 3-х обручках видимо лише плямки горішніх рядів. Тонші кінці плямок звернені ід берегови.

Очи з 1+8 очинків зложені. Щит шийний заосмотрений двома бороздками. Щит грудний посідає 7 бороздок, з котрих 3 не перервані. Третій щит хребетний єсть заосмотрений одною бороздкою переходячою здовж переднього берега щита. На IV, V, VI і VII обручці видимо зовсім виразні 3 бороздки, даючі ся помітити вже при 4 разовім побільщенню, ті бороздки лучати ся перед горішнimi рядами плямок і творять одну непрорвану бороздку на кождім щиті. Ноги барви бурої, стопи (tarsus) пороснені ясними кольцями і закінчені тернистим білим кігтем. Всіх ніг 17 пар. Послідна обручка сильно пукласта, майже прямо до верхній тіла положена. Хотя посідаю лише один приміник ♀, однак знамена тої погастки, як бачимо низше, суть так ріжні од найбільше до неї зближеної форми, що оказує ся необходіма потреба означити сей приміник яко рід новий.

Glomeris connexa C. Koch.

1. Тіло досить плоске.
2. Плямки горішніх рядів одностайні менші або більші од плямок рядів нижніх.
3. Бороздки на щиті груднім лише одна або дві не прорвані.

Glomeris transversistriata n. sp.

1. Тіло колисте, пукласте.
2. Плямки горішніх рядів не одностайні, на передніх щитах подовгасті, більше к задови переужують ся і мають візір вісімки, ід кінцеви половини тіла мають сі плямки вид круглий.
3. Бороздки на щиті груднім три непрорвані.

4. На щиті третьої обручки нема зовсім бороздки.

5. Бороздки на IV, V, VI VII щиті не дуже виразні і короткі в числі 2—6.

6. Щит послідної обручки не дуже загнутий, не пукластий, майже плоский.

32. *Glomeris hexasticha* Brandt. Клубівка шестеричка В. Гладишів, Воловець, Баниця, досить звичайна. В східній Галичині я не стрітив ні одного примірника.

33. *Glomeris hexasticha* v. *Mniszechii* Now. Клубівка шестеричка наплямка В. Воловець, Гладишів, Баниця, Чорне, Регетів звичайна. В Гладишеві зібрав я в осені 1897 р. кільканайця примірників, котрі під зглядом украси були би переводними стадіями між *Glomeris hexasticha* а *Glomeris connexa* v. *te-nebrosa*. Позаяк виразна ріжниця полягає тут лише на убарві, котра після Leydiga**) має бути легко змінна в непогідні пори року, зібрані примірники лишив я неозначені аж до другоразової збірки.

III. Семейство. *Polydesmidae*. Leach. Чересляковаті В.

1. Рідня. *Polydesmus*. Leach. Чересляк В.

34. *Polydesmus complanatus* Linné. Чересляк плосковатий В. Воловець, Регетів, Липна, Чорне, Баниця, Гладишів, Кліцко, Гряза, Пирогівка, Пасіки, Кривичі, Ліс Винницький, Ліс Жупанський під Львовом.

35. *Polydesmus denticulatus?* C. Koch. Чересляк зубчикований В. Посідаю лише один примірник, котрий означив

*) Сі бороздки неперервані на IV, V, VI і VII щиті, видкі лише на зогнутім примірнику. Коли ногастка випростується, задні береги щитів накривають їх.

**) Über Verbreitung der Thiere im Rhöngebirge und Meintthal v. Dr. E. Leydig. Verhandl. des naturhistorischen Vereines der preuss. Rheinlande u. Westfaliens 1881. Anmerkungen 181 Seite.

4. На щиті третьої обручки находитъ ся непрорвана бороздка.

5. Бороздки*) на IV, V, VI і VII щиті в числі три лучать ся $\frac{1}{3}$ часті обручки по обох сторонах і творять одну неперервану бороздку.

6. Щит послідної обручки широкий, пукластий і майже в прямім положені згладом тіла.

Latzel згадуючи мені о нім приватно: ще точнійше порівняти що до снаряду сполового („noch genauer auf den Copulationsapparat zu vergleichen“) понеже я до сего часу не найшов більше примірників, зазначаю сей рід знаком питання.

2. Рідня. *Strongylosoma*. Brandt. Облик В.

36. *Strongylosoma pallipes* Olivier. Облик половоногий В. Ліс Винницький, Ліс Жупанський, Погулянка, Чортівска Скала, Кривичі, Високий Замок. В повіті горлицькім не найшов я мимо старанного гляданя ні одногого примірника. Ісли би Карпинський не згадував о єго перебуваню також в горах, належало би єго уважати жителем долин.

IV. Семейство. Chordeumidae C. Koch. Воложниковаті В.

1. Рідня. *Craspedosoma* Leach-Rawlins. Обрубень В.

37. *Craspedosoma mutabile* var. *fasciatum* Latz. Обрубень змінний відм. пасматий В. Ліс Винницький, Погулянка. Посєдаю лише три примірники. В збірці тогорічній посєдаю дуже численно находяче ся *Craspedosoma* з західної Галичини, однак ще не означене.

V. Семейство. Julidae. Leach. Многоноги В.

Рідня. *Julus* Brandt. Многоножник В.

38. *Julus nanus* Latz. Многоножник знидець В. Ліс Винницький, Чортівска Скала, Погулянка. Всего чотири примірники. З західної Галичини не звісний.

39. *Julus imbecillus* Latz. Многоножник утлик В. Гладишів, Воловець. Дуже рідкий.

40. *Julus foetidus* C. Koch. Многоножник вонючий В. Кліцко, Ліс Винницький, Чортівска Скала, Кривичі, Погулянка, Гладишів, Воловець, Баниця, Регетів. Пробуває в горах і долинах, однак не дуже звичайний.

41. *Julus luridus* C. Koch. Многоножник бліденъ В. Всюди, а передовсім в Галичині єхідній дуже звичайний.

42. *Julus austriacus* Latz. Многоножник австрійський В. Кривичі. Лише три примірники. До сего часу в Галичині не звісний.

43. *Julus austriacus* var. *nigriscens* Latz. Многоножник австрійський відм. почорнявий В. Кліцко, Ліс Винницький, Погулянка. Лише три примірники.

44. *Julus vagabundus* Latz. (= *J. fallax* Latz.). Многоножник злудик В. Кліцко, Гладишів, Воловець, Ліс Винницький, Кривичі, Погулянка.

45. *Julus sabulosus* Linné. Многоножник пісковець В. Чортівка Скала, Кліцко, Ліс Винницький, Ліс Жупанський. Дуже звичайний. В західній Галичині єсть, як подає Карпинський, дуже рідкий. Я не стрітив єго навіть в Карпатах.

VI. Семейство. Polyzonidae. Gervais. Оперезневаті В.

Рідня. Polyzonium Brandt. Оперезень В.

46 *Polyzonium germanicum* Brandt. Оперезень лоснячок В. Воловець, Баниця, Регетів, Гладишів, Ліс Винницький. В здрухнелім листю буковім, в горах досить звичайний.

У Львові, 3. червня 1898 р.

